

AquaFarmingConsult – Onopvallend, strategisch en betrokken aanwezig

Door Bert Schuilenburg

In de rubriek De Adviseur stellen adviseurs en adviesbedrijven actief in de aquacultuur zich voor en beschrijven een of meer kwekerijen of andere projecten waar ze bij betrokken waren of nog zijn. In dit nummer van Aquacultuur schrijft Bert Schuilenburg over zijn werkzaamheden in Ethiopië en Nederland.

De aanloop naar AquaFarmingConsult

De aanloop naar mijn huidige werkzaamheden als visteeltkundig adviseur is begonnen met de studie Visteelt en Visserijkunde aan Wageningen UR. Ik ben altijd het liefst actief met viskweek bezig geweest. In begin jaren 80 van de vorige eeuw kwam de visteelt in recirculatiesystemen in Nederland op onder boeren die Afrikaanse meerval mestten. Ik heb in die tijd direct mijn studie onderbroken om daarbij betrokken te kunnen zijn. Onder de naam "Visteeltkundig Adviesbureau Bert Schuilenburg" begon ik als adviseur/pootviskweker. Door die werkzaamheden kon ik later in de palingteelt starten als teeltbegeleider bij Catvis B.V. In die beginperiode van de palingsector in Nederland heb ik heel veel geleerd van de problemen die de wilde pootaal meebracht naar de kwekerijen. Problemen op het gebied van visgezondheid en kwekerijmanagement. In die Catvisperiode heb ik tevens mijn studie afgerond.

Palingkwekerij in Putten

Door dat werk ben ik door Fish Farm Haastrecht gevraagd om bij hen te komen

werken als manager glasaal. Later ben ik daar kwekerij manager geworden. Na een kort avontuur als manager van een Seabream/seabass kwekerij in Griekenland ben ik, teruggekomen in Nederland, anderhalf jaar werkloos geweest. In die periode heb ik een postdoctorale studie Milieukunde gevolgd, waarna ik een jaar als beleidsmedewerker Milieu gewerkt heb bij gemeente Hendrik-Ido-Ambacht. Het visvirus bleef aan mij knagen en ik heb gezocht naar mogelijkheden om terug te keren naar het kleine visteeltcircuit van Nederland. Uiteindelijk heb ik mijn eigen palingkwekerij "AquaFarm Putten" gestart, samen met broer Peter. Een hele mooie enerverende tijd waarin ik enorm veel ervaring heb opgedaan en geleerd heb wat het betekent om in Nederland een viskwekerij te runnen. In 2005 hebben we AquaFarm verkocht en ben ik als adviseur/AquaFarmingConsult verder gegaan.

In de eerste vijf jaren van het bestaan van AquaFarmingConsult waren de binnenlandse en buitenlandse activiteiten redelijk met elkaar in balans. De binnenlandse activiteiten betroffen vooral farmmanage-

Beleidsmedewerkers, verantwoordelijk voor de uitvoer van het aquacultuur beleid op provinciaal niveau in Ethiopië, tijdens een training over geïntegreerde aquacultuur.

ment van met name palingkwekerijen. De buitenlandse opdrachten hadden vooral betrekking op kwekerijmanagement en haalbaarheidsstudies. De buitenlandse opdrachtgevers waren vooral niet-gouvernementele organisaties (ngo's) en particuliere investeerders. De laatste jaren is het accent van het werk wat meer naar het buitenland verschoven.

Ethiopië: speerpuntland voor AquaFarmingConsult

Mijn activiteiten in Ethiopië begonnen acht jaar geleden met een inventarisatie van de mogelijkheden van grootschalige tilapiateelt in dit land in opdracht van een visverwerker uit Urk. Het is bij die inventarisatie gebleven, maar mijn interesse

voor dit land en volk is toen gewekt en niet meer verdwenen. Twee jaar geleden raakte ik opnieuw betrokken bij een haalbaarheidsstudie m.b.t. de kansen van grootschalige tilapiateelt in Ethiopië. Opnieuw een opdracht van enkele Nederlandse investeerders. Waren de omstandigheden voor grootschalige tilapiateelt acht jaar geleden nog niet gunstig, op dit moment staat Ethiopië aan de vooravond van de start van een veelbelovende ontwikkeling van de aquacultuur sector. In navolging van de Ethiopische tuinbouw sector staan Nederlandse investeerders, ondersteund door de Nederlandse ambassade, aan de wieg van een voor Ethiopië nieuwe sector: aquacultuur. De belangrijkste spelers daarbij zijn: ASA Ethiopië, Alema Koudijs Feed

Bert onder de boeren in het veld. Samen overleggen hoe de visvijvers het best kunnen worden ingepast in het irrigatiesysteem.

en AquaFarmingConsult.

ASA (Africa Sustainable Aquaculture) Ethiopia is een voortvloeisel van de haalbaarheidsstudie van twee jaar geleden en een initiatief van zes Nederlandse investeerders, waaronder ondergetekende. Op dit moment wordt, onder leiding van manager Eric Smet, gestart met de bouw van de eerste grootschalige viskwekerij/visverwerkend bedrijf van Ethiopië. Van doorslaggevend belang bij het besluit om in Ethiopië in tilapia teelt te investeren is geweest dat Alema Koudijs Feed, een dochteronderneming van De Heus International, bereid is gevonden om met de productie van een lokaal visvoer te beginnen. Alema

Koudijs Feed produceert al vijf jaar diverse veevoeders in Ethiopië, maar nog geen visvoer. Op dit moment wordt gewerkt aan de installatie van een visvoerlijn, met extruder, zodat ook een drijvend voer voor kooiteelt geleverd kan worden.

Geïntegreerde aquacultuur

In aansluiting op het genoemde haalbaarheidsonderzoek heb ik, met mijn gezin, zeven maanden in Ethiopië gewoond, onder andere om technische ondersteuning te geven bij voorbereiding van de start van ASA. In die periode heb ik een netwerk in Ethiopië kunnen opbouwen, wat geresulteerd heeft in diverse opdrachten, waaronder een Nuffic training over Geïntegreerde Aquacultuur

Vertegenwoordigers van gemeente Harderwijk, AquaFarmingConsult, CAH Vilentum Dronten en Regio Noord Veluwe ondertekenen een raamovereenkomst voor de ontwikkeling van Geïntegreerde Aquacultuur in de Regio Noord Veluwe.

voor verantwoordelijken voor de uitvoering van het aquacultuur beleid op provinciaal niveau. Daarbij kijken we naar mogelijkheden om aquacultuur te integreren in bestaande (of toekomstige) waterkracht-, irrigatie- en landbouwprojecten en in het beheer van stroomgebieden. Er worden enkele concepten uitgewerkt voor verschillende Ethiopische regio's. Grote uitdaging bij deze training is om in een vervolgtraject de kennis bij de boeren te krijgen.

Advisering van The Well Foundation bij het opzetten van een Integrated Aquaculture project in de noordelijke provincie Tigray. Het gaat hier om een grote dam met achterliggende irrigatievelden. Een mooi demo-project waarbij goed aangetoond kan worden hoe aquacultuur te integreren in een bestaand irrigatieproject. Dit kan het inkomen van de boeren en de voedselzekerheid enorm verbeteren.

Het trainen van lokale boeren in de provin-

cie Amhara in het kweken van vis. Hiervoor geldt hetzelfde als voor het project in Tigray.

Trainingscentrum voor geïntegreerde aquacultuur en ondernemerschap

Een voor mij zeer speciaal project is het opzetten van een trainingscentrum voor geïntegreerde aquacultuur en ondernemerschap. Toen ik met mijn gezin in Debre Zeit woonde, huurden we een auto van een weeshuis van de Mekane Yesus Church (MYC). Dit kerkgenootschap runt enkele weeshuizen, verspreid over Ethiopië. Sinds enkele jaren heeft zij haar beleid t.a.v. weezorg gewijzigd van institutionele zorg naar familie zorg. De weeskinderen worden zoveel mogelijk bij (verre) familie ondergebracht en financieel ondersteund. Het gevolg was dat het weeshuis in Debre Zeit leeg raakte want er waren daar geen weeskinderen meer. Dat had de lokale overheid ook opgemerkt en zij oefende druk uit

op MYC om een alternatieve bestemming te geven aan het weeshuis. Anders zou de overheid er een andere bestemming aan geven. Er zijn leslokalen, slaapzalen, kantoren, een werkplaats, opslagruimten, etc. en voldoende ruimte aanwezig. Ideaal om er een trainingscentrum voor Geïntegreerde Aquacultuur van te maken. Het wordt een praktijkopleiding, waarbij weestieners worden opgeleid tot zelfstandig ondernemer in de aquacultuur, of tot kwekerij manager of bedrijfsmedewerker. Tijdens de opleiding krijgen de studenten een stuk grond met kweekvijver, kippenhok en groenten in eigen beheer. Tijdens de studie vindt een 'natuurlijke' selectie plaats van de ondernemers, leiders, medewerkers en onderzoekers. De potentiële ondernemers krijgen een vervolgopleiding tot ondernemer en zullen persoonlijke coaching krijgen van diverse (in Debre Zeit woonachtige) Nederlandse en Ethiopische ondernemers. Er wordt toegewerkt naar de realisatie van een eigen kwekerij. De Ethiopische overheid is bereid om aan deze jongeren een stuk land en een lening beschikbaar te stellen. De potentiële managers en medewerkers kunnen een baan vinden bij de (Ethiopische) bedrijven die in de aquacultuur willen investeren. De potentiële onderzoekers zullen worden gestimuleerd om een universitaire aquacultuur opleiding te volgen. De tieners die voor deze opleiding worden geselecteerd zullen voor een groot deel van weeshuizen komen waar dit nieuwe beleid t.a.v. weezorg nog niet is doorgevoerd. Deze tieners belanden, als zij 18 jaar worden, vaak letterlijk en figuurlijk op straat. Onvoorbereid op het harde (over)leven komen zij vaak in de prostitutie, een jeugdbende of in andere ellende terecht. Deze jongeren willen we met dit trainingscentrum een andere toekomst bieden. Ook zullen we aan boeren, NGO-medewerkers en potentiële investeerders trainingen aanbieden. Met de inkomsten uit deze trainin-

gen en de productie-opbrengsten van het centrum zullen de exploitatiekosten gedekt moeten worden.

De Nederlandse overheid heeft, via de ambassade in Addis Ababa, dit initiatief ondersteund met een subsidie waarmee diverse teeltsystemen kunnen worden aangeschaft. Ik heb mij gecommitteerd aan dit project voor wat betreft de technische ondersteuning. In januari 2016 starten we met de renovatie/uitbouw van de infrastructuur en de bouw van een pootviskwekerij en diverse teeltinstallaties. De diverse buitenlandse sponsors van MYC zullen de startfase financieren. Vanuit Nederland zal dit project worden ondersteund door (de nog op te richten) "Artios Foundation Ethiopia".

We zijn op zoek naar een jonge projectmanager die enkele jaren leiding gaat geven aan dit project. Spreekt dit project jou aan en zou je op een of andere manier daarbij betrokken willen zijn? Laat het me weten!

AquaFarmingConsult in Nederland

Het is moeilijk om als visteeltkundig adviseur in Nederland je brood te verdienen. Er wordt te weinig verdiend door de viskwekers. Daarom moet je als adviseur constant bezig zijn met innovatieve concepten om in ons land aan de bak te komen/blijven. De laatste jaren waren extra moeilijk, omdat er sprake was van algemene economische malaise en afbouw of beëindiging van subsidie-programma's voor nieuwe investeringen.

Ik heb me de afgelopen jaren verdiept in geïntegreerde aquacultuur concepten voor de Europese markt, zoals aquaponics. In 2012 is daar een opdracht uit voortgekomen van Regio Noord Veluwe en InnovatieNetwerk om de mogelijkheden van Geïntegreerde Aquacultuur onder Nederlandse/Noord Veluwe omstandigheden te onderzoeken. Dat heeft geresulteerd in het Nutrihof concept, een combinatie van vis-, groen-

ten-, wormen- en eendenkroosteelt in een gesloten systeem. Ik heb dit concept verder uitgewerkt tot enkele concepten die in binnen- en buitenland verkocht kunnen worden. Momenteel probeer ik een consortium van bedrijven bij elkaar te krijgen die uiteindelijk met mij deze concepten als turn-key projecten op de markt gaan zetten.

Kansen voor de Nederlandse aquacultuur adviseur

Nieuwe ontwikkelingen, zoals stadslandbouw, zeewierteelt en andere zilte teelten bieden kansen voor (geïntegreerde) aquacultuur in Nederland. Aquaponics is wereldwijd erg in de picture, maar wordt ten onrechte door sommige systeemleveranciers verkocht als dé oplossing voor het wereldvoedsel probleem. In veel gevallen is het niet meer dan een RAS systeem, uitgebreid met enkele groentebedden. Daarmee wordt Aquaponics sterk onderschat/letterlijk en figuurlijk tekort gedaan. En daarmee wordt in heel veel gevallen ook de klant tekort gedaan. Het is te hopen dat dat niet leidt tot het weggooien van het kind met het badwater. Op dat terrein liggen nog de nodige uitdagingen.

De meeste kansen liggen echter toch in het buitenland. Dankzij de wereldbepaalde opleiding Aquacultuur aan Wageningen UR en onze jarenlange ervaring met RAS systemen liggen de Nederlandse adviseurs naar mijn idee goed in de internationale markt. Om die positie te behouden is het steeds meer nodig dat experts van verschillende vakgebieden met elkaar samenwerken om samen met innovatieve concepten de markt te veroveren. De tuinbouwsector biedt wat dat betreft hele goede mogelijkheden.

Afrika is, wat betreft de internationale markt voor aquacultuur, een hele interessante markt waar veel gebeurt en nog gaat gebeuren. Ook de lokale Afrikaanse markt voor vis is heel interessant en biedt volop kansen voor Nederlandse investeerders.

Nieuw kantoor van AquaFarmingConsult.

Multidisciplinaire samenwerking

Dit jaar heb ik, met het oog op (multidisciplinaire) samenwerking met andere experts, geïnvesteerd in kantoorruimte. Wat voor geïntegreerde aquacultuur geldt, geldt ook voor adviesdiensten: wanneer je twee elkaar aanvullende elementen kunt samenvoegen, ontstaat er een nieuw, veel sterker concept. Heb je interesse in samenwerking? Meld je aan bij:

Bert Schuilenburg
AquaFarmingConsult
info@aquafarmingconsult.com
tel. 0630237044

Ambachtsstraat 12
3861 RH Nijkerk